

Чабах О. М., старший викладач,
Юридичний інститут,
Гордієнко Ю. С., студентка,
Гуманітарний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ

ЮРИДИЧНА НАУКА ЯК СПОСІБ ЗАХИСТУ ПРАВ І СВОБОД ГРОМАДЯНИНА УКРАЇНИ

Юридична наука, до системи якої входить загальна теорія держави і права, є однією із суспільних наук. Вони вивчають відносини, які складаються між людьми і їх утвореннями, безпосередньо служать людині. Це повною мірою стосується і юридичної науки, головним завданням якої є сприяння через державні і правові інститути розквіту особистості і подоланню перешкод на цьому шляху, ефективному використанню людського потенціалу, створенню умов для найповнішої реалізації прав і свобод людини і громадянина [2].

Юридична наука – це система знань у галузі права і держави. Термін «юридична наука» тотожний терміну «юриспруденція».

Поняття «юриспруденція» виникло у Стародавньому Римі наприкінці IV – на початку III століття до н. е. (лат. *Jurisprudentia* – знання права) і зараз вживається у значеннях:

— науки про право і державу, тобто юридичної науки, інакше – теоретичної діяльності у галузі права;

— професійної практичної діяльності юриста (суддя, прокурор, слідчий, нотаріус, адвокат тощо).

Перші системні відомості про державу та право викладені у працях визначних мислителів Стародавньої Греції – Платона та Аристотеля. Значний внесок у розвиток юридичної науки зробили юристи Стародавнього Риму, які визначили правові поняття і конструкції. З того часу юридична наука має велике значення в житті суспільства, що проявляється в її функціях, тобто основних напрямках впливу на суспільне життя [1].

Початок розвитку юридичної думки в Україні можна простежити в окремих джерелах, починаючи з XI століття. До таких джерел можна віднести: «Руську правду»; «Слово про закон и благодать» Іларіона (XI ст.); «Повесть временных лет» (XII ст.); «Поучение» Володимира Мономаха (XI-XII століття); «Слово о полку Ігоревім» (1185-1187 рр.); «Моление» Данила Заточника (XIII ст.) та ін. Ці джерела мали релігійно-філософський і політико-правовий зміст та були спрямовані на вирішення

актуальних проблем того часу з питань державно-правового спрямування, які стояли перед стародавньо-руською державою. Наприкінці середніх віків юриспруденція розвивається вже в якості зведеної наукової дисципліни [3].

Юридична наука відокремилась у всій системі суспільних знань саме тому, що вона цілком спеціалізується на вивченні права і держави.

Юридична наука як система знань – це наука про закономірності процесу розвитку держави та права і, що найголовніше, сутність держави та права. Вона досліджує їх місце і роль у суспільному житті. Ці два суспільні явища, феномени (державу і право) юридична наука завжди розглядає у сукупності та взаємозв'язку. А відтак можна твердити, що юридична наука, це:

- шлях здобуття нових знань про державу і право;
- система знань про закономірності сукупного розвитку та сутності держави і права;
- певна сфера цих знань.

В юридичній науці розрізняють дві основні групи гарантій, які виконують роль забезпечення та захисту прав і свобод громадянина. Існують такі два види гарантій: загальносоціальні та юридичні.

До загальносоціальних гарантій відносяться політичні гарантії, соціально-економічні та культурні гарантії. Політичні гарантії пов'язані з різними формами здійснення влади народу, до них відносяться проведення референдумів, розподіл влади, багатопартійність, вільна опозиція, участь громадян в управлінні державними справами безпосередньо чи через представників. Соціально-економічними гарантіями прав і свобод є єдність соціально-економічного простору, свобода економічно діяльності. До таких гарантій відносяться існуюча система форм власності і ринкових відносин, захист конкуренції в підприємницькій діяльності, існування соціальної держави тощо. Духовними (культурними) гарантіями виступає ідеологічне розмаїття. Це заборона монополізації ідеології, а також існуюча система цінностей в суспільстві, рівень культури, система освіти, науки та ін.

Юридичні гарантії – це норми права, які передбачають у своїй сукупності правовий механізм, покликаний сприяти реалізації законів. Якісна характеристика юридичних гарантій передбачає оцінку всієї діючої системи права в цілому з точки зору повноти охоплення правовим інструментарієм усіх найбільш важливих взаємовідносин державних органів та громадян, а також громадян між собою. Юридичні гарантії є специфічним правовим засобом забезпечення, реалізації, охорони та захисту прав людини та громадянина. Юридичні гарантії – це передбачені

законом спеціальні (специфічні) засоби практичною забезпечення прав та свобод людини і громадянина [4].

Особливістю юридичної науки у порівнянні з іншими гуманітарними науками є те, що вона має прикладний характер, покликана обслуговувати практичні потреби правового регулювання суспільних відносин, сприяти удосконаленню законодавства і правової практики. Тому юридичні наукові знання відрізняються конкретністю, точністю, виражаються в логічно пов'язаних, формалізованих поняттях, категоріях, наукових конструкціях.

Література

1. Бризгалов І. В. Юридична деонтологія [Текст]: Короткий курс лекцій / І. В. Бризгалов. – 3-тє видання, стереотипне. – К.: МАУП, 2003. – 48 с.
2. Кириченко В. М. Теорія держави і права [Текст]: Модульний курс: Навчальний посібник / В. М. Кириченко, О. М. Куракін. – К.: Центр учбової літератури, 2010.– 264 с.
3. Колодій А. М., Олійник А. Ю. Правознавство [Текст]: Підручник / А. М. Колодій, А. Ю. Олійник. – 2-ге видання. – К.: Правова єдність ВАВ, 2009. – 762 с.
4. Совгіря О. В., Шукліна Н. Г. Конституційне право України [Текст] / О. В. Совгіря, Г. Н. Шукліна. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 632 с.

УДК 342(043.2)

Чабах О. М., старший викладач,
Юридичний інститут,
Гуріна Н. І., студентка,
Гуманітарний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ

ПРОЦЕС РОЗВИТКУ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ Й ПРАВА В СИСТЕМІ СУЧАСНИХ СУСПІЛЬНИХ НАУК

Актуальність цієї розвідки полягає в тому, що теорія держави й права, маючи свій предмет, функції і метод, посідає специфічне місце та перебуває в полі зору не тільки юридичних наук, але й в системі суспільних наук. У цьому випадку сучасні вчені розглядають співвідношення теорії держави й права з такими науками, як філософія, соціологія, політологія, економіка, історія, соціальна психологія. Ці течії відносяться до числа суспільних, проте жодна з них не підмінює теорію держави й права. Вони лише сприяють кращому розумінню держави й права, оскільки вивчають їхню природу у широкому контексті [2].